

PROSLOV

Drugi vatikanski sabor pozvao nas je da čitamo znakove vremena i tumačimo ih u svjetlu evanđelja kako bismo odgovorili pozivu što ga je Crkva primila od Krista. Drugim riječima, potrebno je upoznati i shvatiti svijet u kojem živimo jer »već možemo govoriti o pravom društvenom i kulturnom preobražaju koji zadire također i u vjerski život«. ¹ Ove promjene su na poseban način očite u strukturama društvenog života jer se nastoji uspostaviti takav društveno-politički i pravni poredak u kojem će biti »bolje zaštićena prava ljudske osobe u javnom životu, kao što su prava slobodnog sastajanja i udruživanja, pravo na izražavanje vlastitih mišljenja te pravo na privatno i javno ispovijedanje vjere«. ² Stoga je demokracija, kao suvremeni oblik društvenog uređenja, zasigurno postala znak vremena. Crkva cijeni sustav demokracije ukoliko »omogućava široko sudjelovanje građana u političkim odlukama te jamči građanima mogućnost da biraju i nadziru vlastite vladare, tj. da ih zamijene na miran način kad to bude prikladno«. ³ Vjernici su tako na poseban način pozvani dati primjer zauzimanja za temeljna ljudska prava i razvijati svijest odgovornosti u zalaganju za opće dobro političke zajednice, jer doprinos što ga Crkva pruža takvom poretku jest upravo »ona vizija dostojanstva ljudske osobe koja se pokazuje u svoj svojoj punini u otajstvu utjelovljene Riječi«. ⁴

Mjesto i poslanje Crkve u demokratskom društvu, bila je, stoga, tema Teološko-pastoralnog seminara (TPS) za trajnu formaciju svećenika u Đakovačkoj i Srijemskoj biskupiji, održanog na Teologiji u Đakovu od 24. do 26. rujna 2001. godine. Tijekom seminara, kroz predavanja i rad u grupama, željelo se promišljati o novim oblicima pastoralnog rada kao i o potrebi stvaranja novih crkvenih struktura kao odgovoru na nove društvene prilike u demokratskom društvu. Prvog dana seminara predavači su stoga govorili o temeljnim određenjima demokracije, naglasili povijesni razvoj demokracije i njezino današnje poimanje te ukazali na biblijsko-kršćansko poimanje društvenosti i judeo-kršćanske temelje koji su utjecali na razvoj demokratske svijesti. Poseban naglasak je stavljen na suvremeni pluralizam kao ishodišnu odrednicu demokratskog društva, te njegov utjecaj na suvremeno poimanje istine i slobode koji je doveo do današnjeg relativizma, osobito upitnog etičkog pluralizma. U

¹ DRUGI VATIKANSKI SABOR, *Gaudium et spes*, br. 4, u: ISTI, *Dokumenti*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1980, str. 623.

² *Ondje*, br. 73.

³ IVAN PAVAO II., *Centesimus annus*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1991, br. 46.

⁴ *Ondje*, br. 47.

radu u skupinama posebno se promišljalo o dostojanstvu ljudske osobe, katoličkom tisku i sredstvima društvenog pripočavanja te o ekonomskim zakonitostima u kapitalističkom društvu. Zanimljiva je bila rasprava o demokratskom društvu, kao opasnosti ili šansi za Crkvu, te o odnosu demokracije i kulture s posebnim osvrtom na problem relativizma.

Drugoga dana seminara promišljalo se o Crkvi u stvarnosti demokracije hrvatskoga društva. Predavači su ukazali na suvremene tokove i povijesna naslijeđa koja su utjecala na razvoj demokracije u hrvatskom društvu te na očekivanja od Crkve u Hrvatskoj koja se kreću između maksimalizma i minimalizma. Osobito je ukazano na potrebu oblikovanja kršćanske duhovnosti suvremenog političara u novonastalim društvenim prilikama. U radu u skupinama raspravljalo se, pak, o bitnim pitanjima današnjeg hrvatskog društva: odnosu kršćanskog univerzalizma prema domoljublju i demokraciji, razvoju javnog mijenja u našem društvu te društvenom položaju Katoličke Crkve i ostalih vjerskih zajednica nakon komunizma. U raspravama je ukazano na važnost pravne države za normalan demokratski razvoj te na doprinos koji treba pružiti Katolička Crkva na putu demokratizacije hrvatskog društva.

Perspektive poslanja Crkve u demokraciji, bila je tema promišljanja trećeg dana seminara. Predavači su ukazali na potrebu nove ekleziologije u ozračju suvremene demokracije te posebno na važnost osobe svećenika kao navjestitelja evanđelja u demokratskom društvu.

U ovom broju časopisa *Diacovensia* donosimo većinu održanih predavanja i pripćenja sa spomenutog znanstveno-pastoralnog skupa, na kojem je jasno zaključeno kako je cijela Crkva pozvana na djelovanje »u svijetu« - za »spasenje svijeta«. Ili, riječima prof. Marijana Valkovića, »službena Crkva na sebi primjeren način, više kao inspiracija, načelno i kritički, a vjernici laici u konkretnosti svjetovnog života, u duhu Evanđelja i po svojoj savjesti. Tu im je potrebna sloboda, formalna nezavisnost i autonomija u skladu sa zahtjevima civilnog društva kao civilizacijskog okoliša. Tu je danas potrebna primjena mentaliteta i struktura... Umjesto 'hijerarhijskog' stila upravljanja više se nameće zajedničarski ('sinodalni', na svoj način 'demokratski'), što teško nalazi odjek i odaziv. Ono što se događa u civilnom društvu, velikim će se dijelom odraziti i u Crkvi. O društvu danas i u budućnosti općenito se kaže da je društvo koje trajno uči (*learning society*), a najbolje je učenje uz praksu (*learning by doing*), konkretno sudjelovanjem u crkvenim i u društvenim procesima. Cijela Crkva mora učiti što joj Bog poručuje ne samo svojom specifičnom porukom, Riječi Božjom, nego i razvitkom ljudske povijesti i civilizacije, a cijela Crkva također to treba i provoditi. To je njezina trajna zadaća, koja u novim prilikama i novom društvu zahtijeva nove oblike i učenja i rada.«⁵

Vladimir Dugalić
urednik

⁵ M. VALKOVIĆ, *Civilno društvo izazov za državu i Crkvu*, Centar za promicanje socijalnog nauka Crkve, Zagreb, 2000, str. 63-64.